



Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
NILS WAHL
esitatud 29. mail 2013¹

Kohtuasi C-95/12

**Euroopa Komisjon
versus**

Saksamaa Liitvabariik

ELTL artikli 260 lõike 2 alusel esitatud hagi — Euroopa Kohtu otsus, millega on tuvastatud kohustuse rikkumine — Kohtuotsuse tähendus ja ulatus — Rahalised karistused — Karistusmaks — Põhisumma — Väidetav kohtuotsuse ebamäärasus — Kohtueelse menetluse lõpu ja Euroopa Kohtu menetluse alguse vahele jäänud aeg — Tõlgendamistaotlus

1. Euroopa Komisjon on ELTL artikli 260 lõike 2 alusel esitanud käesoleva hagi Saksamaa Liitvabariigi vastu Euroopa Kohtu poolt 23. oktoobril 2007. aastal kohtuasjas C-112/05: komisjon *vs.* Saksamaa² tehtud otsuse (edaspidi „2007. aasta kohtuotsus“) väidetava täitmata jätmise tõttu.

2. Selles kohtuotsuses asus Euroopa Kohus seisukohale, et osaühingu Volkswagenwerk GmbH erastamist käsitleva 21. juuli 1960. aasta seaduse³ (edaspidi „VW seadus“) § 4 lõike 1 ning § 2 lõike 1, koostoimes § 4 lõikega 3, jõushoidmisega on Saksamaa Liitvabariik rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad EÜ artikli 56 lõikest 1. Kuna tegelikult on Saksamaa Liitvabariik vastu võtnud uued õigusnormid, millega tunnistati VW seaduse § 2 lõige 1 ja § 4 lõige 1 kehtetuks, puudutab käesolev menetlus kohtuotsuse täitmist üksnes VW seaduse § 4 lõike 3 osas.

3. Kuivõrd poolte seisukohad seoses 2007. aasta kohtuotsusega selles küsimuses lahknevad, tekib käesolevas asjas kõigepealt küsimus, kas Euroopa Kohus tuvastas, et VW seaduse § 4 lõige 3 – mis annab igale 20% suurust osalust omavale aktsionärile vetoõiguse – kujutab iseseisvalt endast rikkumist, või hoopis otsustas, et see säte kujutab endast EÜ artikli 56 lõike 1 tähenduses kapitali liikumise rikkumist üksnes koostoimes VW seaduse § 2 lõikega 1. Viimati nimetatud sättega kehtestati iga eraldi aktsionäri hääleõiguse ülemmääraks 20% äriühingu Volkswagenwerk GmbH (edaspidi „Volkswagen“) aktsiakapitalist.

4. Kui Euroopa Kohus nõustub komisjoni hagiavaldusega 2007. aasta kohtuotsuse täitmata jätmise kohta, tekib käesolevas kohtuasjas ka keerukaid küsimusi, mis puudutavad õiget meetodit võimalike rahaliste karistuste suuruse arvutamiseks. Siin on põhiküsimus ühest küljest selles, kui oluliseks tuleb rahaliste karistuste määramisel pidada 2007. aasta kohtuotsuse väidetavat ebamäärasust, ja teisest küljest selles, kas rahaliste karistuste suuruse arvutamisel tuleb – ning kui jah, siis kuidas – arvesse võtta ebatavaliselt pikka aega, mis on möödunud alates sellest, kui Saksamaa Liitvabariik vastas põhjendatud arvamusele, kuni asja andmiseni Euroopa Kohtusse.

1 — Algeel: inglise.

2 — 23. oktoobri 2007. aasta otsus kohtuasjas: C-112/05: komisjon *vs.* Saksamaa (EKL 2007, lk I-8995).

3 — Gesetz über die Überführung der Anteilsrechte an der Volkswagenwerk Gesellschaft mit beschränkter Haftung in private Hand (21. juuli 1960. aasta seadus osaühingu Volkswagenwerk erastamise kohta), *Bundesgesetzblatt* (edaspidi „BGBL.“) 1960 I nr 39, lk 585 ja *BGBL.* 1960 III, lk 641-1-1.

I. Kohtueelne menetlus

5. Komisjon palus 24. detsembri 2007. aasta kirjas Saksamaa valitsusel talle teatada, millised meetmed on 2007. aasta kohtuotsust arvestades võetud.

6. Saksamaa ametiasutused vastasid 6. märtsi 2008. aasta kirjaga, märkides, et 2007. aasta kohtuotsuse täitmiseks on ette valmistatud vajalikud kehtiva seaduse muudatused.

7. Kuna aga selles kirjas ei olnud näidatud õigusloomemenetluse ajakava ega seal mainitud eelnõu sisu, saatis komisjon Saksamaa Liitvabariigile 5. juuni 2008. aasta ametliku märgukirja, paludes tal esitada kahe kuu jooksul oma seisukohad.

8. Saksamaa valitsus vastas samal päeval, teatades komisjonile seaduseelnõu edenemisest. Ta märkis, et föderaalvalitsus on VW seaduse muudatusettepaneku heaks kiitnud ja et õigusloomemenetlus algab peatselt.

9. Saksamaa valitsus täpsustas 1. augustil 2008 seaduseelnõu vastuvõtmise ajakava ja teatas komisjonile eelnõu sisust.

10. Kuna komisjon ei olnud ikkagi rahul Saksamaa valitsuse vastustega, esitas ta 1. detsembril 2008 põhjendatud arvamuse, milles palus Saksamaa Liitvabariigil kahe kuu jooksul vastu võtta 2007. aasta kohtuotsuses näidatud kohustuste täitmiseks vajalikud õigusnormid. Seaduseelnõu kohta märkis ta, et kõnesolev tekst ei muuda VW seaduse § 4 lõikes 3 sätestatud vähemusaktsionäri vetoõigust. Samuti märkis komisjon, et talle ei ole antud teavet seoses Saksamaa valitsuse kavatsustega muuta Volkswageni põhikirja, millega rakendati VW seaduse õigusvastased sätted; ja lõpuks, et VW seaduse enda muutmisest ei ole talle veel teatatud.

11. 10. detsembril 2008 võeti vastu 8. detsembri 2008. aasta seadus VW seaduse muutmise kohta⁴ (edaspidi „VW seaduse muutmise seadus“), mille tekst oli sisuliselt identne eelnõu omaga. Selle seadusega, mis jõustus 11. detsembril 2008, tunnistati kehtetuks VW seaduse § 4 lõige 1 ja § 2 lõige 1 ning samuti aktsiaseltsiseaduse⁵ § 101 lõige 5. VW seaduse § 4 lõiget 3 sellega aga ei muudetud.

12. Arvestades, et pooled olid 2007. aasta kohtuotsuse suhtes jätkuvalt lahkarvamusel, tegi Saksamaa valitsus 17. detsembri 2008. aasta kirjas ettepaneku, et pooled esitaksid Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 43 ja kodukorra artikli 102⁶ alusel Euroopa Kohtule ühise avalduse vaidlusaluse kohtuotsuse tõlgendamiseks. Komisjon vastas 15. jaanuari 2009. aasta kirjaga, märkides, et tal ei ole kahtlusi 2007. aasta kohtuotsuse tähenduse ega ulatuse suhtes ja seetõttu ei kavatse ta Euroopa Kohtule tõlgendamistaotlust esitada.

13. Saksamaa valitsus vastas põhjendatud arvamusele 29. jaanuari 2009. aasta kirjaga, milles ta järeldas, et VW seaduse muutmise seaduse vastuvõtnuna on ta 2007. aasta kohtuotsuse põhjalikult täitnud.

14. Komisjon asus seisukohale, et Saksamaa Liitvabariik on täitnud 2007. aasta kohtuotsuse kõigest osaliselt, ning esitas seetõttu 21. veebruaril 2012 käesoleva hagi.

4 — Gesetz zur Änderung des Gesetzes über die Überführung der Anteilsrechte an der Volkswagenwerk Gesellschaft mit beschränkter Haftung in private Hand (seadus, millega muudetakse seadust osahõingu Volkswagenwerk erastamise kohta), *BGBI.* 2008 I nr 56, lk 2369.

5 — Aktiengesetz (aktsiaseltsiseadus), *BGBI.* 1965 I nr 48, lk 1089.

6 — Pärast kodukorra muutmist on see säte nüüd artiklis 158.

II. Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

15. Komisjon palub oma hagiavalduses Euroopa Kohtul:

- tunnistada, et kuna Saksamaa Liitvabariik ei ole vastu võtnud kõiki vajalikke meetmeid, et täita 2007. aasta kohtuotsus VW seaduse sätete vastuolu kohta Euroopa Liidu õigusega, on ta jätnud täitmata oma kohustused, mis tulenevad ELTL artikli 260 lõikest 2;
- mõista Saksamaa Liitvabariigilt välja karistusmaks 282 725,10 eurot päevas ja põhisumma 31 114,72 eurot päevas, mis tuleb tasuda Euroopa Liidu omavahendite kontole;
- mõista kohtukulud välja Saksamaa Liitvabariigilt.

16. Saksamaa Liitvabariik palub Euroopa Kohtul:

- jätta hagi rahuldamata või teise võimalusena Euroopa Kohtu äranägemisel vähendada komisjoni taotletavat karistusmaksu ja põhisummat ning määrata käesolevas asjas tehtavas kohtuotsuses kuupäev, millest alates peaks võimalik maksekohustus kehtima hakkama;
- mõista kohtukulud välja komisjonilt.

17. Saksamaa valitsus ja komisjon esitasid suulised seisukohad kohtuistungil, mis peeti 12. märtsil 2013. Samuti vastasid pooled minu küsimustele, mis ma olin neile saatnud kohtuistungiks valmistudes.⁷

III. Analüüs

A. Kas Saksamaa Liitvabariik on jätnud oma kohustused täitmata?

1. ELTL artikli 260 kohane täitemehhanism

18. ELTL artikli 260 lõikes 2 ette nähtud menetlust võib kirjeldada kui „aluslepingute valvurina” tegutseva komisjoni viimast vahendit liidu õiguse täitmise tagamiseks. See toimib kohtuliku erimenetlusena kohtuotsuste täitmiseks ehk teisisõnu nende täitmise tagamise sunnivahendina.⁸

19. Käesolevas asjas on komisjon esitanud etteheiteid mitte üksnes VW seaduse § 4 lõike 3, vaid ka Volkswageni põhikirja suhtes. Vastuseks nendele etteheidetele märgib Saksamaa valitsus, et 2007. aasta kohtuotsuses Euroopa Kohus seda põhikirja küsimärgi alla ei seadnud. Seega tuleb need etteheited Saksamaa Liitvabariigi sõnul vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

7 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 75 jj.

8 — Vt selle kohta 12. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-304/02: komisjon vs. Prantsusmaa (EKL 2005, lk I-6263, punkt 92).

20. Selles suhtes piisab märkimisest, et – arvestades ELTL artikli 260 lõike 2 kohase täitemenetluse erijooni – Euroopa Kohtu sõnul saab selle menetluse raames käsitleda üksnes niisugust rikkumist, mida Euroopa Kohus on pidanud ELTL artikli 258 alusel tõendatuks.⁹ Kuna Euroopa Kohus 2007. aasta kohtuotsuses kõnealust põhikirja ei kontrollinud, pean eespool mainitud etteheiteid vastuvõetamatuks.¹⁰

21. Seda arvestades ei ole käesoleva menetluse eesmärk tuvastada, kas VW seaduse § 4 lõige 3, mis nõuab Volkswageni üldkoosoleku otsuste tegemiseks suuremat kui 80% esindatud häälte enamust, rikub liidu õigust. Käesolevas menetluses on oluline hoopis küsimus, kas Saksamaa Liitvabariik on 2007. aasta kohtuotsuse täitnud või mitte.

22. Kui ELTL artikli 258 alusel on tehtud tuvastav kohtuotsus, on asjaomane liikmesriik kohustatud võtma kõik Euroopa Kohtu otsuse täitmiseks vajalikud meetmed, nagu on ette nähtud ELTL artikli 260 lõikes 1. Kohtumenetluse järgse täitmata jätmise korral on komisjonil määrav osa selle tuvastamisel, millises ulatuses on liikmesriik võtnud kõik vajalikud meetmed, et täita Euroopa Kohtu algne, rikkumise tuvastanud otsus, enne kui asi ELTL artikli 260 lõike 2 alusel Euroopa Kohtusse antakse.

23. Käesolevas asjas peab Euroopa Kohus enne otsustamist, kas vajalikud meetmed on võetud, siiski kõigepealt tuvastama, kas VW seaduse § 4 lõikega 3 seoses on üldse leitud mingi rikkumine, millest võiks tuleneda kohustus võtta täitmise tagamiseks vajalikud meetmed.

24. See, et pooled teevad 2007. aasta kohtuotsusest lahknevaid järeldusi, on kahetsusväärne. Kuigi lahkarvamused kohtuotsuste tähenduse ja ulatuse küsimuses on õiguse vältimatu aspekt, näib mulle, et ELTL artikli 258 alusel algatatud rikkumismenetluse kontekstis võib Euroopa Kohus aidata sellist ebakindlust ära hoida, tagades oma põhjenduskäigu läbipaistvuse ja sõnastades oma otsuste resolutiivosad hoolikalt. Ehkki komisjoni ülesanne on kohtumenetluse järel hinnata, kas kohtuotsuse täitmist liikmesriigi poolt saab pidada piisavaks, on selle hinnangu tõhusaks andmiseks vaja Euroopa Kohtu selget seisukohavõttu, et kohustused on täitmata jäetud.

25. Samas ei ole 2007. aasta kohtuotsus minu meelest eriliselt ebaselge. Ent siiski, nagu käesolevast asjast nähtub, näib selle otsuse sõnastus jätvat ruumi lahkarvamustele seoses VW seaduse § 4 lõikega 3.

26. Siinkohal tuleb rõhutada, et ma ei püüa kindlaks teha 2007. aasta kohtuotsuse „subjektiivset tähendust” ega seda, mida Euroopa Kohus võis või ei võinud kavatseda. Käesoleva tõlgenduskatse eesmärk on hoopis kindlaks määrata selle kohtuotsuse resolutiivosa tähendus selle põhjendusi arvestades. Kuna oma kohustusi rikkunud liikmesriik peab saama kindlaks teha, mis kujutab endast vaidlusaluse kohtuotsuse järgi õigusvastast tegevust, on käesolevas kontekstis asjakohane ainult see info, mida saab sellest kohtuotsusest. Teisisõnu, asjaga seotud rahalisi karistusi arvestades ei saa nõustuda 2007. aasta kohtuotsuse laia tõlgendamisega.

27. Järgnevalt selgitatud põhjustel olen seisukohal, et 2007. aasta kohtuotsuse tõlgendusele, mida pooldab komisjon, tuleb eelistada Saksamaa Liitvabariigi pakutut.

9 — 10. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-457/07: komisjon vs. Portugal (EKL 2009, lk I-8091, punkt 47). Komisjoni poolt rikkumismenetluse algatamise taotluse järjepidevust ja täpsust puudutava kohustuse kohta vt samuti 19. detsembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-68/11: komisjon vs. Itaalia (punktid 50 ja 51 ning seal viidatud kohtupraktika).

10 — Kohtuistungil paluti komisjonil selgitada tema seisukohta selles küsimuses. Tema vastuse ebamäärasust arvestades pean eeldama, et komisjon ei kavatsenud oma etteheidetes piirduda üksnes VW seaduse § 4 lõikega 3. Teisisõnu näib, et tema argumentid põhikirja kohta ei olnud esitatud lihtsalt vaidluse konteksti selgitamiseks.

2. 2007. aasta kohtuotsuse tähenduse ja ulatuse rekonstrueerimine

28. Euroopa Kohus märkis 2007. aasta kohtuotsuse resolutiivosas, et VW seaduse § 4 lõike 1 ja § 2 lõike 1, „koosmõjus”¹¹ § 4 lõikega 3, jõushoidmisega rikkus Saksamaa Liitvabariik EÜ artikli 56 lõikes 1 sätestatud kohustusi.

29. Seega oleneb järeldus, et Saksamaa Liitvabariik on jätnud täitmata ELTL artikli 260 lõikest 1 tulenevad kohustused, sellest, kas 2007. aasta kohtuotsust tõlgendatakse 1) kui sellist, millega on kõnealusest kolmest sättest igäüks tunnistatud õigusvastaseks, või 2) hoopis kui sellist, millega on tuvastatud kaks eraldi rikkumist: esimene rikkumine VW seaduse § 4 lõike 1 osas ja teine rikkumine seoses VW seaduse § 2 lõikega 1 koostoimes sama seaduse § 4 lõikega 3. Viimati osutatud tõlgendus põhineb vaidlusaluste sätete endi vastastikusel toimel. Seega tuleneks õigusvastasus nende sätete koosmõjust.

30. Komisjoni väitel ei välista see, et 2007. aasta kohtuotsuse resolutiivosa asjakohane osa sisaldab sõna „koosmõjus”, iga vaidlusaluse sätte õigusvastasust eraldi käsitletuna. Tegelikult kinnitavad nende sätete õigusvastasust komisjoni sõnul selle kohtuotsuse põhjendused.

31. Saksamaa valitsus väidab vastupidist. Ta on seisukohal, et 2007. aasta kohtuotsuse resolutiivosa ei saa tõlgendada kui sellist, mis viitab kolmele eraldiseisvana õigusvastasele sättele. Ta märgib, et Euroopa Kohus tuvastas kaks EÜ artikli 56 lõike 1 rikkumist: esimese seoses VW seaduse § 4 lõikega 1 ning teise seoses VW seaduse § 2 lõikega 1 ja § 4 lõikega 3 nende koostoimes. Sellest lähtudes väidab Saksamaa valitsus, et olles tunnistanud kehtetuks VW seaduse § 4 lõike 1 ja § 2 lõike 1, on ta täitnud oma kohustused, mis tulenevad ELTL artikli 260 lõikest 1.

32. Olen seisukohal, et sõna „koosmõjus” kasutamine kohtuotsuse resolutiivosas iseenesest välistab komisjoni pakutud tõlgenduse.¹² Arvestades aga, millist tähtsust omistatakse kohtuotsuse tähenduse tõlgendamisel kohtuotsuse põhjendustele,¹³ näib asjakohane analüüsida 2007. aasta kohtuotsuse resolutiivosa lähtuvalt põhjendustest, millega Euroopa Kohus oma otsuse põhistas.

a) Üksainus kitsendus seoses VW seaduse § 2 lõikega 1 ja § 4 lõikega 3

33. Kõigepealt tuleb toonitada, et minu arvates ei toeta 2007. aasta kohtuotsuse põhjendused – ennekõike punktides 31–56 – komisjoni seisukohta.

34. Esiteks, arvestades poolte argumente seoses komisjoni eraldi etteheidetega VW seaduse § 2 lõike 1 ja § 4 lõike 3 kohta ning nende sätete kumuleeruvat mõju, pidas Euroopa Kohus asjakohaseks analüüsida neid ettehteid koos.¹⁴ Selles suhtes tuleks minu arvates rõhutada, et Euroopa Kohus viitas vaidlusaluste sätete kumuleeruvale mõjule otsesõnu.¹⁵

35. Teiseks tugineb komisjon mitmele 2007. aasta kohtuotsuse punktile,¹⁶ mida võib – eraldi loetuna – tõlgendada kui tema seisukohta toetavaid. Pean siiski rõhutama, kui oluline on läheneda Euroopa Kohtu poolt vaidlusaluste sätete suhtes tehtud järeldustele kogu konteksti arvestades.

11 — 2007. aasta kohtuotsuse autentse, saksakeelses versioonis on selles kontekstis kasutatud sõnastust „in Verbindung mit”.

12 — Nagu Saksamaa Liitvabariik oma suulistes seisukohtades õigesti märkis, oleks Euroopa Kohus võinud täpsustada – nagu ta tegi seda näiteks 6. detsembri 2007. aasta otsuses liidetud kohtuasjades C-463/04 ja C-464/04: Federconsumatori jt (EKL 2007, lk I-10419, punkt 43) –, et vaidlusalused sätted kujutavad endast õigusvastaseid piiranguid nii iseseisvana kui ka koostoimes teise asjakohase sättega.

13 — 29. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjas C-526/08: komisjon vs. Luksemburg (EKL 2010, lk I-6151, punkt 29); vt samuti 16. märtsi 1978. aasta otsus kohtuasjas 135/77: Bosch (EKL 1978, lk 855, punkt 4).

14 — 2007. aasta kohtuotsus, punkt 30.

15 — Vastupidi komisjoni väidetele ei peaks kohtuasjas C-112/05 esitatud hagiavalduse sisu olema 2007. aasta kohtuotsuse tõlgendamisel oluline, niivõrd kui selle sisu üksikasjad ei ilmne nimetatud kohtuotsusest endast.

16 — Vt eeskätt 2007. aasta kohtuotsus, punktid 40, 50 ja 81.

36. Tõlgendan 2007. aasta kohtuotsust nii, et Euroopa Kohtu otsus VW seaduse § 2 lõikega 1 ja § 4 lõikega 3 seotud etteheiteid koos käsitleda põhines asjakohaste sätete koostoimel. Seda kinnitab asjaolu, et Euroopa Kohus otsustas kaaluda hääleõiguste ülemmäära kehtestamise mõju ja VW seaduse § 4 lõikes 3 sätestatud vetoõigust koos.¹⁷

37. Euroopa Kohus märkis 2007. aasta kohtuotsuse punktis 50, et VW seaduse § 4 lõige 3 on samaväärne õigusnormiga, mis võimaldab ametiasutustel tagada endale vähemusaktsionäri vetoõiguse, sest Alam-Saksi liidumaa säilitaski ligikaudu 20% suuruse osaluse VW kapitalis. See võimaldas neil blokeerida olulisi otsuseid väiksema investeringutaseme alusel kui see, mida Saksamaa õigus nõuab aktsiaseltside puhul.

38. Komisjon tõlgendab seda 2007. aasta kohtuotsuse punkti kui niisugust, mis kinnitab, et VW seaduse § 4 lõige 3 eraldi käsitletuna toob kaasa piirangu. Soovitaksin siiski olla ettevaatlik ja mitte tugineda liialt ainuüksi sellele punktile.

39. Minu arvates tuleb selle kohtuotsuse punkti 50 tõlgendada koostoimes punktiga 51, milles Euroopa Kohus märgib, et hääleõiguse ülemmäära fikseerimisega 20%-le täiendab VW seaduse § 2 lõige 1 õigusnormistikku, mis võimaldab ametiasutustel niisuguse väikese investeringu alusel äriühingut oluliselt mõjutada. Just sellel õigusnormistikul – mis moodustub vaidlusaluste sätete vahelises vastastikus toimes – põhineb Euroopa Kohtu analüüs kapitali, täpsemalt otseinvesteeringute vaba liikumise piirangu kohta.

40. Siinkohal tuleb meenutada, et EÜ artikli 56 lõike 1 tähenduses kapitali liikumine hõlmab otseinvesteeringuid, s.o tehtud investeringuid, mille eesmärk on luua või säilitada püsivaid ja otseseid sidemeid kapitali paigutavate isikute ja sellise ettevõtja vahel, kelle käsutusse kapital majandustegevuseks antakse.¹⁸ Eesmärk luua või säilitada püsivaid majandussidemeid eeldab, et investorile kuuluvad aktsiad võimaldavad tal realselt osa võtta selle ettevõtja juhtimisest või kontrollimisest.¹⁹

41. Otseinvesteeringute osas tuleb siseriiklikke meetmeid käsitada kui piiranguid EÜ artikli 56 lõike 1 tähenduses, kui need võivad takistada või piirata asjaomastes äriühingutes osade või aktsiate omandamist või pärssida teiste liikmesriikide investorite tahet investeerida selliste ettevõtjate kapitali.²⁰

42. Peale selle tugineb komisjon 2007. aasta kohtuotsuse punkti 54 esimesele lausele. Täpsemalt märgib ta, et sõna „piirangud” kasutamine mitmusevormis annab selles kontekstis tunnistust kahe eraldi rikkumise tuvastamisest seoses VW seaduse § 2 lõikega 1 ja § 4 lõikega 3.

43. Pean rõhutama, et nimetatud punktis märkis Euroopa Kohus ühelt poolt seda, et „käesoleva hagiavalduse esemeks olevad kapitali vaba liikumise piirangud [puudutavad] pigem Volkswageni kapitali tehtavaid otseinvesteeringuid kui portfelliinvesteeringuid [...] ja viimaseid käesolev hagi ei puuduta”.²¹ Teiselt poolt järeldas Euroopa Kohus otseinvesteeringute kohta – mis esimese lause kohaselt olid selle menetluse ese –, et „VW seaduse paragrahvi 2 lõige 1 ja paragrahvi 4 lõige 3 vähendavad Volkswageni kapitalis osaluse omandamise huvi, kuna nendes sätetes kehtestatakse meede, mis võib piirata [otseinvesteeringu tegija] võimalust osaleda äriühingus, et luua või säilitada püsivad ja otsesed majandussidemed, mis annaksid aktsionärile õiguse realselt osa võtta äriühingu juhtimisest või selle kontrollimisest”.²²

17 — 2007. aasta kohtuotsus, punkt 43.

18 — 20. mai 2008. aasta otsus kohtuasjas C-194/06: Orange European Smallcap Fund (EKL 2008, lk I-3747, punkt 100 ja seal viidatud kohtupraktika).

19 — *Ibidem*, punkt 101. Vt samuti 2007. aasta kohtuotsus, punkt 18 ja seal viidatud kohtupraktika.

20 — 11. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-543/98: komisjon vs. Portugal (EKL 2010, lk I-11241, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).

21 — 2007. aasta kohtuotsus, punkti 54 esimene lause.

22 — 2007. aasta kohtuotsus, punkti 54 teine lause.

44. Minu arvates ei ole sõna „piirangud” mitmusevormis kasutamine ega ka sõna „koosmõju” puudumine selles punktis määravad. Esimene lause lihtsalt näitab selles suhtes, et väidetavate piirangute hindamisel piirduakse otseinvesteeringutega, ja välistab portfelliinvesteeringute analüüsi nende ebaolulisuse tõttu. Teise lausega kohaldati menetluses olnud juhtumile Euroopa Kohtu praktikat, mis käsitleb otseinvesteeringuid. Euroopa Kohtu sõnul vähendavad § 2 lõige 1 ja § 4 lõige 3 üheskoos investorite huvi omandada osalust Volkswagenis, sest need sätted loovad õigusnormistiku – või õigusnormi –, mis võib piirata otseinvestorite võimalusi osaleda äriühingus eesmärgiga luua või säilitada püsivaid sidemeid selle äriühinguga.²³ Teisisõnu põhineb see piirang nende lõigete koostoimel.

45. Mis tahes teistsugune tõlgendus läheks minu arvates mööda 2007. aasta kohtuotsuse punktist 56, milles Euroopa Kohus tõdes, et VW seaduse § 2 lõige 1 koosmõjus § 4 lõikega 3 kujutab endast kapitali liikumise piirangut EÜ artikli 56 lõike 1 tähenduses.

46. Niisiis, kui VW seaduse § 2 lõige 1 on kehtetuks tunnistatud, siis näib, et kõnesolev õigusnormistik lakkab olemast ning seega on tehtud lõpp VW seaduse § 2 lõike 1 ja § 4 lõike 3 vahelise vastastikuse toime soovimatule mõjule, s.o Volkswagenisse tehtavate otseinvesteeringute piiramisele, mis – nagu selgelt nähtub 2007. aasta kohtuotsusest – oli komisjoni etteheidetes sõlmküsimus. Kuigi ma ei ole veendunud, et sama tulemuse oleks võinud saavutada VW seaduse § 2 lõike 1 asemel § 4 lõike 3 kehtetuks tunnistamisega, näib, et 2007. aasta kohtuotsuse põhjendused ja resolutiivosa võimaldaksid samamoodi ka seesugust lahendust.

47. Samuti ei ole ma seisukohal, et Euroopa Kohtu poolt VW seaduse vaidlusalustele sätetele antud hinnangu ülejäänud osa saaks tõlgendada kui seda analüüsi kummutavat.

b) Veel kaalutlusi seoses 2007. aasta kohtuotsusega

48. Olles tuvastanud, et piirang esineb, asus Euroopa Kohus uurima, kas vaidlusaluseid sätteid õigustab ülekaalukas üldine huvi. Järeldades, et huvid, millele Saksamaa Liitvabariik tugineb, nimelt töötajate ja vähemusaktsionäride kaitse, ei saa kõnealuseid piiranguid õigustada, märkis Euroopa Kohus, et „tuleb nõustuda komisjoni esitatud EÜ artikli 56 lõike 1 rikkumisel[...] põhinevate väidetega”.²⁴

49. Jällegi võiks seda punkti eraldiseisvana tõlgendada kui niisugust, mis kinnitab komisjoni arusaama 2007. aasta kohtuotsusest. Arvestades Euroopa Kohtu vahejärel dust 2007. aasta kohtuotsuse punktis 56, mis käsitleb piirangu esinemist, näib punkt 81 olevat „õnnetult” sõnastatud.²⁵ Ent nende kahe punkti vaheline vastuolu leeveneb, kui Euroopa Kohus punktis 82 oma analüüsi kokku võtab, uuesti kinnitades, et „VW seaduse paragrahvi 4 lõike 1 ning paragrahvi 2 lõike 1, koosmõjus paragrahvi 4 lõikega 3, jõushoidmisega on Saksamaa Liitvabariik rikkunud EÜ artikli 56 lõikes 1 sätestatud kohustusi”.

50. See, et Euroopa Kohus mõistis vastavalt komisjoni nõudele kohtukulud välja Saksamaa Liitvabariigilt, sest Saksamaa Liitvabariik oli „kohtuvaidluse kaotanud”,²⁶ ei ole vastuolus sellega, kuidas ma 2007. aasta kohtuotsust tõlgendan. Selles suhtes ei ole tõesti oluline, kas Saksamaa Liitvabariik kaotas kohtuvaidluse *kõikide* komisjoni poolt VW seaduse aadressil seoses EÜ artikli 56 lõikega 1 tehtud etteheidete või nendest etteheidetest ainult kahe kolmandiku osas.²⁷

23 — Vt eeskätt 2007. aasta kohtuotsus, punktid 52 ja 54 *in fine*.

24 — 2007. aasta kohtuotsus, punkt 81.

25 — Vt käesolev ettepanek, punkt 45.

26 — 2007. aasta kohtuotsus, punkt 83.

27 — See on nii olenemata sellest, et Euroopa Kohus jättis komisjoni hagi rahuldamata selles osas, milles see põhines EÜ artikli 43 rikkumisel, sest kolmest vaidlusalusest sättest kaks tunnistati selle kohtumenetluse tulemusel õigusvastaseks.

51. Lõpuks ei pea ma veenvaks ka komisjoni argumente, mis puudutavad nn kuldaktsiate kohtupraktika²⁸ asjakohasust 2007. aasta kohtuotsuse tõlgendamisel. On tõsi, et nimetatud kohtupraktika loob aluse kapitali vaba liikumise piirangu esinemise analüüsiks ja selle võimalikuks õigustamiseks, nagu Euroopa Kohtu põhjendustes on selgitatud.²⁹ Ent sellele ei saa tugineda 2007. aasta kohtuotsuse laia tõlgendamise eesmärgil.

52. Selles suhtes tuleks kontekstile omistada eriline tähtsus. Nagu olen märkinud, tehti 2007. aasta kohtuotsus ELTL artikliga 258 (enne EÜ artikkel 226) loodud raamistikus. Ehkki komisjonil on märkimisväärne kaalutusõigus hinnangu andmisel selle kohta, mil määral liikmesriigi võetud meetmed kohtuotsusele vastavad, soovitaksin mitte nõustuda sellega, et komisjon on volitatud tagantjärele ühepoolset laiendama Euroopa Kohtu tuvastava otsuse kohaldamisala, võttes aluseks teised samalaadsed, kuid mitte samasugused juhtumid.³⁰

53. Samasuguse ettevaatusega tuleks minu arvates suhtuda komisjoni argumenti, et 2007. aasta kohtuotsuse tõlgendamisel tuleb arvestada kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ettepanekut samas kohtuasjas, milles tehti see kohtuotsus.³¹ Tuleb meenutada, et olles Saksamaa valitsuse argumentid tagasi lükanud, tegi kohtujurist Euroopa Kohtule ettepaneku kõik kolm vaidlusalust sätet õigusvastaseks tunnistada. Kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ettepanekus on küll esitatud Euroopa Kohtu otsuse lähteks olnud õiguslike ja poliitiliste küsimuste süvaanalüüs, kuid kohtuotsuse resolutiivosa ja kohtujuristi ettepaneku sõnastuste erinevust seoses õigusvastaste piirangute olemasoluga tuleb kohaselt arvesse võtta.

54. Seda arvestades ja kuna käesoleva menetluse eesmärk ei ole tuvastada, kas VW seaduse § 4 lõige 3 eraldiseisvana kujutab endast liidu õiguse rikkumist, ei ole vaja põhjalikumalt uurida, kas VW seaduse § 4 lõikega 3 ette nähtud vähemusaktsionäri vetoõigus rikub liidu õigust. See küsimus tuleks minu arvates otsustada ELTL artikli 258 kohases menetluses.³²

55. Sellest lähtudes olen arvamusel, et komisjoni hagi tuleb jätta rahuldamata ja kohtukulud tuleb välja mõista komisjonilt.

56. Juhuks, kui Euroopa Kohus siiski ei nõustu sellega, kuidas ma 2007. aasta kohtuotsust tõlgendan, käsitlen ka rahaliste karistuste küsimust.

28 — Vt kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri 13. veebruari 2007. aasta ettepanek kohtuasjas C-112/05, punkt 40 jj.

29 — Vt eeskätt 2007. aasta kohtuotsus, punktid 18, 72 ja 73.

30 — 2007. aasta kohtuotsuse aluseks olnud ja kuldaktsiate kohtupraktika aluseks olnud asjaolude erinevuse kohta vt kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ettepanek kohtuasjas C-112/05.

31 — Vt eeskätt tema ettepanek, punktid 103 ja 107.

32 — Selles kontekstis tuleb arvesse võtta *res judicata* põhimõtet, mis on kohaldatav ka rikkumismenetluses. See põhimõte on kohaldatav siiski ainult nendele fakti- ja õigusküsimustele, mis on tegelikult lahendatud või mis tingimata tuleb lahendada ELTL artikli 258 alusel tehtud tuvastava kohtuotsusega. Sellepärast ei saa liikmesriigid varasemast kohtuotsusest lähtudes edukalt tugineda *res judicata* põhimõttele, kui asjakohased kohtuasjad ei ole fakti- ja õigusküsimustes sisuliselt ühesugused selles osas, mis puudutab komisjoni esitatud etteheidete sisu. Vt otsus kohtuasjas C-526/08: komisjon vs. Luksemburg, punktid 27 ja 34 ning seal viidatud kohtupraktika.

B. Rahalised karistused

1. Sissejuhatavad küsimused

57. Kui Euroopa Kohus peaks tuvastama, et Saksamaa Liitvabariik ei ole täitnud 2007. aasta kohtuotsust, võib ta vastavalt ELTL artikli 260 lõike 2 teisele lõigule määrata karistusmaks ja/või põhisumma.³³ Õiguses on välja kujunenud, et kuigi komisjoni sõnastatud ettepanekud rahaliste karistuste kohta kujutavad endast kasulikku lähtepunkti, ei ole need Euroopa Kohtu jaoks siduvad. Seega on Euroopa Kohtu ülesanne igal üksikjuhul hinnata määratavate rahaliste karistuste summat, arvestades juhtumi asjaolusid.³⁴

58. Enda teatises „EÜ asutamislepingu artikli 228 kohaldamine”³⁵ näidatud rahaliste karistuste suuruse arvutamise meetodile tuginedes teeb komisjon ettepaneku määrata Saksamaa Liitvabariigile karistusmaks summas 282 725,10 eurot iga 2007. aasta kohtuotsuse täitmisega viivitatud päeva eest. Tema ettepanek põhineb 630 euro suuruse baassumma korrutamisel raskuskoefitsiendiga 7, kestuskoefitsiendiga 3 ja spetsiaalse teguriga n suuruses 21,37.³⁶

59. Põhisumma osas teeb komisjon vaidlusaluse rikkumise kõiki õiguslikke ja faktilisi asjaolusid silmas pidades ettepaneku korrutada päevasumma 31 114,72 eurot (208 euro suurune baassumma korrutatuna raskuskoefitsiendiga 7 ja spetsiaalse teguriga n suuruses 21,37) nende päevade arvuga, mis jäävad 2007. aasta kohtuotsuse tegemise ja Saksamaa kohustuste täitmise kuupäeva või muudel juhtudel käesoleva kohtuotsuse tegemise kuupäeva vahele.

60. Komisjoni koostatud juhiseid lähtepunktina kasutades kaalub Euroopa Kohus süstemaatiliselt kolme põhikriteeriumi: rikkumise raskus, rikkumise kestus ja liikmesriigi maksevõime.³⁷ Nimelt hindab Euroopa Kohus kohustuste täitmata jätmise tagajärgi era- ja üldistele huvidele, ning seda, kui kiireloomuliselt on vaja veenda asjaomast liikmesriiki tema kohustusi täitma.³⁸ Selles suhtes on Euroopa Kohus järjepidevalt märkinud, et rahalised karistused tuleb määrata nii, et need oleksid nii asjaoludele vastavad kui ka proportsionaalsed tuvastatud rikkumisega ja asjaomase liikmesriigi maksevõimega.³⁹

61. Siinkohal osutaksin, et majandusandmeid, millele komisjon oma ettepanekud rajab, on alates käesoleva asja Euroopa Kohtusse andmisest uuendatud. Selles suhtes näib asjakohane võtta arvesse nendes andmetes esineda võinud muutusi. Eeskätt on see seotud vajadusega hinnata liikmesriigi maksevõimet, võttes arvesse asjaomase liikmesriigi inflatsiooni ja sisemajanduse kogutoodangu hiljutist arengut kuni kuupäevani, mil Euroopa Kohus faktilisi asjaolusid läbi vaatab.⁴⁰

33 — Vt otsus kohtuasjas C-304/02: komisjon vs. Prantsusmaa, punkt 86.

34 — 10. jaanuari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-70/06: komisjon vs. Portugal (EKL 2008, lk I-1, punktid 34 ja 38 ning seal viidatud kohtupraktika).

35 — SEK(2005) 1658.

36 — Hagiavalduses tugineb komisjon andmetele, mis põhinevad komisjoni teatisel „Ühekordse summa ja karistusmaksete arvutamiseks kasutatavate andmete ajakohastamine rikkumismenetluste puhul”, SEK(2011) 1024.

37 — 11. detsembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-610/10: komisjon vs. Hispaania (punkt 119 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt samuti 4. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-387/97: komisjon vs. Kreeka (EKL 2000, lk I-5047, punkt 92) ning 25. novembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-278/01: komisjon vs. Hispaania (EKL 2003, lk I-14141, punkt 52).

38 — Otsus kohtuasjas C-304/02: komisjon vs. Prantsusmaa, punkt 104. Vt samuti otsus kohtuasjas C-387/97: komisjon vs. Kreeka, punkt 92.

39 — Seoses karistusmaksega vt otsus kohtuasjas C-610/10: komisjon vs. Hispaania, punkt 118 ja seal viidatud kohtupraktika. Sama põhimõte kehtib seoses põhisummaga. Selle kohta vt 4. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas C-568/07: komisjon vs. Kreeka (EKL 2009, lk I-4505, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).

40 — 31. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas C-407/09: komisjon vs. Kreeka (EKL 2011, lk I-2467, punkt 42); otsus kohtuasjas C-610/10: komisjon vs. Hispaania, punkt 131, ning 19. detsembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-279/11: komisjon vs. Iirimaa (punktid 78 ja 79).

62. Minu arvates on ajakohastatud majandusandmetele tuginemine nõuetekohaselt kooskõlas rahaliste karistuste valdkonnas kohaldatavate sobivuse põhimõtte ja proportsionaalsuse põhimõttega.⁴¹ Sellepärast kavatsen kasutada kõige uuemaid saadavalolevaid andmeid, nimelt komisjoni 2012. aasta teatise avaldatuid.⁴² Selles teatise on määratud standardseks karistusmaks arvutamise baassummaks 640 eurot päevas, standardseks põhisumma makse baassummaks 210 eurot ja Saksamaa Liitvabariigi spetsiaalseks teguriks n suuruses 21,12.⁴³

2. Käesoleva juhtumi erilised asjaolud

63. Käesolevas asjas tekib mitu põhimõttelist küsimust. Nimelt on küsimus selles, kas – ja kui, siis kuidas – tuleb määratava rahaliste karistuste summa arvutamisel arvesse võtta 2007. aasta kohtuotsuse väidetavat ebamäärasust, kohtueelse menetluse lõpu ja Euroopa Kohtu menetluse alguse vahele jäänud kolmeaastast perioodi ning lõpuks Saksamaa Liitvabariigi ettepanekut esitada Euroopa Kohtule ühine tõlgendamistaotlus.

64. Neid tegureid tuleb uurida enne rahaliste karistuste suuruse arvutamise üksikasjalikku käsitlemist.

a) Kas 2007. aasta kohtuotsuse väidetav ebamäärasus peaks mõjutama rahaliste karistuste määramist?

65. Saksamaa valitsus on oma seisukohtades läbivalt väitnud, et kuna 2007. aasta kohtuotsusest tulenevatel kohustustel ei ole selget ja üheti mõistetavat õiguslikku alust, peaks Euroopa Kohus rahaliste karistuste määramisest hoiduma.

66. Ma ei saa selle argumendiga nõustuda. Kui ma seda teeksin, ei kajastaks see minu arvates ELTL artikli 260 eesmärki, milleks on tagada liidu õiguse tõhus rakendamine.

67. Tuleb meenutada, et teineteist täiendavate ELTL artiklitega 258 ja 260 kehtestatud konkreetse süsteemi, mille eesmärk on tagada liidu õiguse täitmine, kavandasid liikmesriigid ise. ELTL artikliga 260 reguleeritud täitemenetlust kui liidu õigusele eriomast *sui generis* menetlust, mis loob kohustusi rikkunud liikmesriikide suhtes sanktsioonide kehtestamiseks esmase mehhanismi, tuleb eristada tsiviilmenetlusest.⁴⁴

68. Seetõttu on kohustusi rikkunud liikmesriigile seoses ette nähtud rahaliste karistustega antud õigusi Euroopa Kohtu praktikas järjepidevalt tõlgendatud kitsalt. Nimelt tuleb nende tõlgendamisel arvestada ELTL artikli 260 eesmärki, milleks on tagada asjakohaste õigusaktide järgimine.⁴⁵ Selles kontekstis peab asjaomane liikmesriik tegema järeldused, mis rikkumise tuvastanud kohtuotsusest tema arvates tulenevad, ja vajaduse korral põhjendada nende järelduste paikapidavust Euroopa Kohtus ELTL artikli 260 alusel algatatud menetluses.⁴⁶

41 — Vt samamoodi kohtujurist Jääskineni 21. märtsi 2013. aasta ettepanek Euroopa Kohtu menetluses olevas kohtuasjas C-241/11: komisjon vs. Tšehhi Vabariik (ettepaneku punkt 86).

42 — Komisjoni teatis rikkumismenetluse käigus komisjoni poolt Euroopa Kohtult taotletava põhisumma ja karistusmaksete arvutamiseks kasutatavate andmete ajakohastamise kohta, K(2012) 6106 (lõplik).

43 — *Ibidem*, lk 3 ja 4.

44 — Vt eeskätt otsus kohtuasjas C-304/02: komisjon vs. Prantsusmaa, punkt 91.

45 — Õiguskindluse põhimõtte ja kaitseõiguste kohta vt otsus kohtuasjas C-304/02: komisjon vs. Prantsusmaa, punktid 85-97.

46 — 18. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-504/04: komisjon vs. Saksamaa (EKL 2007, lk I-6153, punkt 16).

69. Nende õigustega seotud miinimumnõuete täitmiseks piisab sellest, et liikmesriigile on antud võimalus väljendada oma seisukohta kõikide õiguslike ja faktiliste asjaolude osas, mida on vaja, et tõendada väidetava rikkumise jätkumist ning teha otsus rikkumise raskuse ja rikkumise lõpetamiseks võtta võidavate meetmete kohta.⁴⁷ Kui selline võimalus on antud, võib Euroopa Kohus määrata rahalised karistused, mida ta peab sobivaks, et tagada algse kohtuotsuse võimalikult kiire täitmine ja hoida ära liidu õiguse samasuguse rikkumise kordumine.⁴⁸

70. Teisisõnu, kui rahaliste karistuste määramise vajadusele saaks edukalt vastandada argumendi Euroopa Kohtu otsuse väidetava ebamäärasuse kohta, lõdveneks ELTL artikliga 260 reguleeritud täitemehhanismi haare. Pealegi eeldaks niisugune lahendus seda, et Euroopa Kohus süstemaatiliselt kontrolliks enda ELTL artiklil 258 põhinevaid tuvastavaid otsuseid ebamäärasuste suhtes, mis võiksid liikmesriigi rahalistest karistustest vabastada. See oleks ilmses vastuolus ELTL artikli 260 eesmärgiga teha võimalikult kiiresti lõpp liidu õiguse rikkumisele. Selles suhtes on rahaliste karistuste oht mõjus ajend, et liikmesriik rikkumise viivitamata heastaks.

71. Sellegipoolest võiks väita, et 2007. aasta kohtuotsuse ebamäärasust tuleb rikkumise raskuse kindlaksmääramisel pidada kergendavaks asjaoluks. See oleks õigustatud, sest liikmesriigi kohustused sisustatakse lõplikult alles samas kohtuotsuses, millega määratakse ka karistusmaks.⁴⁹

72. Kuigi Euroopa Kohus on täiesti pädev arvestama kõiki asjaolusid, mida ta oluliseks peab, ei toetaks ma niisugust lähenemisi. ELTL artikli 258 alusel algatatud rikkumismenetluses on Euroopa Kohtu ainus ülesanne tuvastada, et liidu õigusnormi on rikutud.⁵⁰ Ta ei võta aga seisukohta meetmete suhtes, mida asjaomasel liikmesriigil on vaja võtta rikkumise lõpetamiseks. Selles suhtes ei ole ebatavaline, kui rikkumist tuvastav kohtuotsus jätab ruumi argumentidele seoses meetmetega, mida on vaja võtta.

73. Pealegi tuleneb kohustuste rikkumine, mille tagajärjel tehakse ELTL artikli 258 alusel algne kohtuotsus, sellest, et liikmesriik on jätnud täitmata aluslepingutest tulenevad kohustused. Tegelikult ei mõjuta nende kohustuste allikaks olevaid asjakohaseid õigusnorme kui selliseid see, kuidas rikkumist tuvastav kohtuotsus on sõnastatud. Sellepärast näib mulle, et asjakohaste liidu õigusaktide selgus võib mõnes olukorras olla rikkumise raskuse analüüsimisel mõõdupuuna sobivam, kui rikkumise tuvastanud kohtuotsuse selgus.⁵¹

74. Nendel põhjustel asun seisukohale, et Saksamaa Liitvabariik ei saa kaitseks rahaliste karistuste määramise vastu edukalt tugineda 2007. aasta kohtuotsuse ebamäärasusele.

b) Kes peaks samme astuma, kui kohustuste täitmise suhtes tekkinud lahkavamus ei lahene?

75. Kohtuistungil paluti pooltel esitada oma seisukohad küsimuses, kas käesoleva juhtumi asjaoludel oli ühel poolel kohustus teatava aja jooksul samme astuda ja kui oli, siis kuidas tuleks tegevusetust arvesse võtta rahaliste karistuste suuruse arvutamisel. Sisuliselt taandub küsimus selle tuvastamisele, kellel peaks lasuma tegevusetusega kaasnev risk, kui on saanud selgeks, et poolte seisukohad algse kohtuotsuse täitmise suhtes lahknevad lepitamatult.

47 — Otsus kohtuasjas C-304/02: komisjon vs. Prantsusmaa, punkt 97.

48 — *Ibidem*.

49 — Vt samamoodi kohtujurist Geelhoedi 24. novembri 2005. aasta ettepanek kohtuasjas C-177/04: komisjon vs. Prantsusmaa, milles otsus tehti 14. märtsil 2006 (EKL 2006, lk I-2461, ettepaneku punkt 70). Nimetatud asjas Euroopa Kohus siiski kohtujuristi ettepanekut ei järginud. Vt kohtuotsuse punkt 78.

50 — 18. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-503/04: komisjon vs. Saksamaa, EKL 2007, lk I-6153, punkt 15. Tegelikult, kui ELTL artikkel 260 mängu tuleb, ei piirdu rikkumine enam aluslepingus ette nähtud kohustuste rikkumisega ELTL artiklist 258 tulenevalt, vaid moodustab „liitrikkumise”, mis hõlmab mitte ainult algset rikkumist, vaid ka kohustuste rikkumist ELTL artikli 260 lõikest 1 tulenevalt. Vt kohtujurist Fenelly 9. detsembri 1999. aasta ettepanek kohtuasjas C-197/98: komisjon vs. Kreeka, milles otsus tehti 6. oktoobril 2000 (EKL 2000, lk I-8609, punkt 19).

51 — Oma hinnangus on Euroopa Kohus tõepoolest arvesse võtnud seda, millises ulatuses olid liikmesriigi kohustused asjakohastes õigusnormides selgelt määratletud. Vt selle kohta otsus kohtuasjas C-177/04: komisjon vs. Prantsusmaa, punkt 72.

76. Kõigepealt tuleb meenutada, et ELTL artikli 258 kohaselt on komisjonil menetluse algatamise otsuse tegemisel ja kohustuste rikkumise asja Euroopa Kohtusse andmiseks sobiva aja määramisel ulatuslik kaalutlusruum.⁵² ELTL artikli 260 kontekstis jääb selle kaalutlusõiguse täpne ulatus aga Euroopa Kohtu määrata.

77. Nende kahe sätte vahel võib tõmmata paralleele. Nagu ELTL artikli 258 lõikes 2, nii ei ole ka ELTL artikli 260 lõikes 2 ette nähtud tähtaega hagi esitamiseks Euroopa Kohtusse. Need sätted annavad komisjonile selles suhtes ulatusliku kaalutlusruumi.⁵³ Minu arvates näib mõlemale sättele omane kohustavat laadi sõnastuse puudumine õigustavat ELTL artikli 258 kontekstis Euroopa Kohtu praktika kohaldamist analoogia põhjal eriti selles osas, mis puudutab komisjonile antud kaalutlusruumi otsustamisel, millal on sobiv aeg asja Euroopa Kohtusse andmiseks.⁵⁴

78. Selles suhtes on komisjoni kaalutlusõigus kohustuste rikkumise hagi esitamisel piiratud üksnes niivõrd, kui ta rikub oma tegevusega asjaomase liikmesriigi kaitseõigusi.⁵⁵ Kui menetluse ebatavaliselt pikk kestus takistab liikmesriiki end kaitsmast, võib selle tagajärjeks olla ELTL artikli 258 alusel esitatud hagi vastuvõetamatus.⁵⁶

79. Käesolevas asjas ei ole tõendeid selle kohta, nagu oleksid komisjoni tegevus ja kohtueelse menetluse lõpetamisest möödunud aja kestus kuidagi mõjutanud seda, kuidas Saksamaa Liitvabariik end kaitses.

80. Mulle näib, et tegelikult tuleb kaitseõiguste piirav mõju ELTL artikli 260 alusel mängu ainult väga erandlikel asjaoludel ja et komisjon ei ole põhimõtteliselt kohustatud asja teatava kindla aja jooksul Euroopa Kohtusse andma.⁵⁷ See aga ärgitab küsima, kas viivitus hagi esitamisel Euroopa Kohtusse – ka siis, kui see ei mõjuta hagi vastuvõetavust – peaks mõjutama rahaliste karistuste määramist.

81. Esmapilgul näib mõistlik komisjoni käitumist ühel või teisel viisil arvesse võtta, sest mida kauem viibib hagi esitamine Euroopa Kohtusse, seda kauem vältab kohustuste täitmata jätmise. Tegelikult võib viivitus asja Euroopa Kohtusse andmisel pärast kohtueelse menetluse lõpetamist mõnel juhul kahjustada kohustuste „võimalikult kiiresti” täitmist⁵⁸ ja lõppkokkuvõttes liidu õiguse rakendamise tõhusat tagamist.

82. Siiski ei saa asuda seisukohale, et sellest anomaaliast piisab ELTL artikli 260 tõlgendamiseks nii, et selles on ette nähtud teatav kindel tähtaeg, mille jooksul tuleb asi Euroopa Kohtusse anda.

52 — Vt muu hulgas 21. jaanuari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-546/07: komisjon vs. Saksamaa (EKL 2010, lk I-439, punktid 21 ja 22 ning seal viidatud kohtupraktika). ELTL artikliga 258 reguleeritud menetluses ei ole komisjonil kohustust teatava kindla tähtaja jooksul samme astuda, välja arvatud juhul, kui kohtueelse menetluse liiga pikk kestus võib muuta komisjoni argumentide kummutamise liikmesriigi jaoks keerukamaks ja seega rikkuda kaitseõigusi.

53 — Vastavalt ELTL artikli 260 lõike 2 esimesele lausele: „Kui komisjon on arvamusel, et asjasepuutuv liikmesriik ei ole võtnud vajalikke meetmeid kohtuotsuse täitmiseks, võib ta pärast seda, kui on andnud sellele riigile võimaluse esitada oma märkused, anda asja kohtusse.” Vt samuti kohtujurist Fenelly ettepanek kohtuasjas C-197/98: komisjon vs. Kreeka, punkt 19.

54 — See näib kajastavat ka õigusteadlaste hulgas valdavat seisukohta, vt muu hulgas Bonnie, A., „Commission discretion under Art. 171(2) EC”, *European Law Review*, 1998, 23(6), lk 544; ja Masson, B., „L’obscur clarté de l’article 228, par. 2, CE”, *Revue trimestrielle du droit européen*, 2004, 4(4), lk 639-668.

55 — Vt käesolev ettepanek, punkt 76.

56 — 24. aprilli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-523/04: komisjon vs. Madalmaad (EKL 2007, lk I-3267, punkt 27). Vt samuti 16. mai 1991. aasta otsus kohtuasjas C-96/89: komisjon vs. Madalmaad (EKL 1991, lk I-2461, punkt 16).

57 — Kaitseõiguste hindamisele kohaldatavate kriteeriumide kohta vt otsus kohtuasjas C-304/02: komisjon vs. Prantsusmaa, punkt 97.

58 — Vt selle kohta 19. detsembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-374/11: komisjon vs. Iirimaa (punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

83. Nõue, et komisjon annaks asja Euroopa Kohtusse teatava tähtaja jooksul – ja tema karistamine, kui ta ei astu selle aja jooksul samme, mis seisnevad kas liikmesriigi vabastamises rahalistest karistustest või nende summa vähendamises – läheks minu arvates vastuollu kõnesoleva täitemehhanismi aluseesmärgiga.⁵⁹ Põhjus on selles, et niisugune nõue võtaks komisjonilt vahendi, mille abil veenda asjaomast liikmesriiki võtma kohustuste täitmiseks meetmed võimalikult kiiresti, sealhulgas rahalistest karistustest tuleneva majandusliku surve.

84. Samas ei näi see, et käesoleval juhul jäi kohtueelse menetluse lõpu ja asja Euroopa Kohtusse andmise vahele kolm aastat, olevat täies kooskõlas eesmärgiga lahendada kohustuste täitmata jätmine kiiresti ja tõhusalt.⁶⁰ Selles suhtes ei saa komisjoni teguviis kriitikast pääseda.

85. Komisjoni käitumisest olenemata on asjaomane liikmesriik ikkagi kohustatud võtma kõik liidu õiguse rakendamiseks vajalikud meetmed. Olgugi et ELTL artiklis 260 ei ole ette nähtud tähtaega, mille jooksul tuleb kohustuste rikkumise tuvastanud algne kohtuotsus täita, on Euroopa Kohus järjepidevalt märkinud, et liidu õiguse kohese ja ühetaolise kohaldamise kohustus tähendab seda, et „kohustuste täitmist [tuleb] alustada otsekohe ning see tuleb võimalikult kiiresti lõpule viia”.⁶¹

86. Rikkumise heastamise eest vastutab tõepoolest üksnes asjaomane liikmesriik. Kuna ELTL artiklis 260 on ette nähtud sunnimeetod kohustuste täitmiseks ja kuna rahaliste karistuste määramise võimalus on mõeldud hoiatama liikmesriike nende kohustuste täitmisega venitamise eest, ei pea ma kohaseks Saksamaa Liitvabariigi vabastamist rahalistest karistustest ega ka nende summa vähendamist teguviisi tõttu, mille komisjon käesoleval juhul valis. Üldiselt nõrgendaks niisugune lähenemisviis ELTL artikli 260 sunnijõudu ja muudaks kohustuste täitmise vähem huvipakkuvaks võimaluseks.⁶²

87. Lõpuks, arvestades ELTL artikli 260 lõikes 1 sõnaselgelt sätestatud nõuet võtta kohtuotsuse täitmiseks vajalikud meetmed, ei näe ma põhjust, miks ei oleks Saksamaa Liitvabariik saanud omal algatusel esitada Euroopa Kohtule tõlgendamistaotlust, et vähendada asjaga seotud rahalist riski.⁶³ Kuna aga niisuguse taotluse esitamine ei ole täitemenetluses kohustuslik, ei peaks tema otsus see võimalus kasutamata jätta mõjutama sobivate rahaliste karistuste määramist.⁶⁴

88. Asun nüüd käsitlema rahaliste karistuste suuruse arvutamist, alustades karistusmaksest.

3. Karistusmaks

89. Karistusmaks eesmärk on ajendada kohustusi rikkunud liikmesriiki jätkuvat kohustuste rikkumist heastama.⁶⁵ Selle kindlakstegemisel, kas karistusmaks tuleks kohaldada, on määrav see, kas rikkumine vältab ka sel ajal, kui Euroopa Kohus juhtumit läbi vaatab.

59 — Sellise nõudega kaasneks ka keerukas ja üksikasjalik hinnangu andmine sellele, milline on igal üksikjuhul mõistlik tähtaeg.

60 — See eesmärk on iseäranis oluline, arvestades ELTL artiklisse 260 Lissaboni lepinguga tehtud muudatust, mis võimaldab komisjonil anda asjaomase liikmesriigi Euroopa Kohtusse ilma põhjendatud arvamust esitamata. Kuigi käesolevas asjas lõppes kohtueelne menetlus enne Lissaboni lepingu jõustumist, mistõttu see menetlus sisaldas ka põhjendatud arvamuse esitamist, toonitab nimetatud muudatus jällegi, et selle menetluse eesmärk on tagada rikkumise kiire ja tõhus heastamine. Vt samuti: Secretariat of the European Convention, „Final report of the discussion circle on the Court of Justice”, dokument CONV 636/03, punkt 28.

61 — Vt selle kohta otsus kohtuasjas C-374/11: komisjon vs. Iirimaa, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika.

62 — Põhjus on eeskätt selles, et komisjoniga peetavaid läbirääkimisi venitades võib liikmesriikidel olla võimalus edasi lükata asja Euroopa Kohtusse andmist. Sellistel juhtudel oleks hagi esitamisel tekkiv viivitus kohustusi rikkunud liikmesriigile põhjendamatult soodne.

63 — Vt samamoodi kohtujurist Jääskineni ettepanek kohtuasjas C-241/11: komisjon vs. Tšehhi Vabariik, punkt 70.

64 — Seevastu oleks järeldus igal juhul teistsugune, kui Saksamaa Liitvabariik oleks esitanud sellekohase avalduse ja Euroopa Kohus oleks otsustanud, et 2007. aasta kohtuotsuses tuvastati tegelikult ka rikkumine seoses VW seaduse § 4 lõikega 3. Selles hüpoteesis illustreerib liikmesriigi tegutsemisviis selgelt tema kavatsust lõpetada rikkumine võimalikult kiiresti.

65 — Vt otsus kohtuasjas C-304/02: komisjon vs. Prantsusmaa, punkt 103.

90. Pooled näivad nõustuvat, et kui Euroopa Kohus rikkumise esinemise osas komisjoni hagi rahuldab, on see, et Saksamaa Liitvabariik ei ole rikkumist lõpetanud, tingitud lihtsalt sellest, et VW seaduse § 4 lõige 3 on jätkuvalt jõus.

91. Nendel asjaoludel ja juhuks, kui Euroopa Kohus ei nõustu sellega, kuidas ma 2007. aasta kohtuotsust tõlgendan, asun seisukohale, et Saksamaa Liitvabariigile tuleb määrata karistusmaksed.

a) Väidetava rikkumise raskus

92. Rikkumise raskuse kohta tuleb märkida, et EÜ artiklis 56 on sätestatud aluspõhimõte, mis moodustab siseturu ühe nurgakivi. Selle toimimise tagamiseks on tingimata vaja keelata kõik kapitali liikumise piirangud liikmesriikide vahel ning liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel.⁶⁶

93. Komisjoni analüüsi kohaselt tekib väidetava rikkumise tagajärjel olukord, kus ametiasutustele jääb võimalus avaldada ettevõtjale niisugust mõju, mis ületab nende investeeingu taseme. Nimelt võimaldaks ametiasutuste tegevus eraettevõtja juhtimisel õigusnormides ette nähtud vahenditega (s.o rakendades VW seaduse § 4 lõikes 3 sätestatud vähemusaktsionäri vetoõigust) piirata teiste investorite võimalusi osaleda selles äriühingus eesmärgiga luua või säilitada sellega püsivaid ja otseseid majandussidemeid.

94. Kuigi aluslepingu aluspõhimõtete rikkumist tuleb pidada eriti raskeks,⁶⁷ peab märkima, et Saksamaa Liitvabariik on taganud 2007. aasta kohtuotsuse osalise täitmise, tunnistades kehtetuks VW seaduse § 2 lõike 1 ja § 4 lõike 1. See tegur peaks minu arvates kergendama vaidlusaluse rikkumise raskust.

95. Peale selle kaldun asuma seisukohale, et ilma õigusnormistikuta, mille löi hääleõiguse ülemmäär kehtestamine VW seaduse § 2 lõikes 1, on sama seaduse § 4 lõikes 3 ette nähtud vähemusaktsionäri vetoõigusel kõigest väga piiratud mõju kapitali liikumisele. Vaieldamatult lahkneb see vähemusaktsionäri vetoõigus aktsiaseltsiseaduses ette nähtud 25% suurusest üldisest künnisest ja sellega on seotud aktsionäridele õigusnormidega pandud erikohustus. Sellegipoolest on väidetava rikkumise raskuse hindamisel oluline, et nimetatud vetoõigus on kasulik kõikidele aktsionäridele, nii suurtele kui väikestele, vahet tegemata. Sellepärast ei ole ma veendunud, et niisugune vetoõigus – isegi kui seda kaaludes arvestada olemasolevat ligikaudu 20% suurust osalust, mille ametiasutused (täpsemalt Alam-Saksi liidumaa) Volkswageni kapitalis säilitasid – saaks kapitali liikumist oluliselt piirata.

96. Eespool kirjeldatud kaalutlusi arvestades olen arvamusel, et kõnealuse rikkumise raskust kajastaks asjakohaselt raskuskoefitsient 2.

b) Kestus ja liikmesriigi maksevõime

97. Praegu on ELTL artikli 260 lõike 1 tähenduses rikkumise kestus, mis tuleb arvutada alates kuupäevast, mil Euroopa Kohus tegi 2007. aasta kohtuotsuse, olnud viis aastat ja seitse kuud. Ehkki nimetatud sättes ei ole näidatud tähtaega, mille jooksul kohtuotsus tuleb täita, on õiguses välja kujunenud, et täitmist tuleb alustada otsekohe ning see tuleb võimalikult kiiresti lõpule viia.⁶⁸

66 — EÜ artikli 56 lõige 1.

67 — Vt selle kohta 4. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas C-109/08: komisjon vs. Kreeka (EKL 2009, lk I-4657, punkt 33) ja otsus kohtuasjas C-304/02: komisjon vs. Prantsusmaa, punktid 105 ja 107.

68 — Vt otsus kohtuasjas C-278/01: komisjon vs. Hispaania, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika.

98. Kui Euroopa Kohus peaks tuvastama, et Saksamaa Liitvabariik jätkuvalt rikub 2007. aasta kohtuotsust, on see kohustuste täitmata jätmise iseäranis laiduväärne, sest 2007. aasta kohtuotsuse täitmiseks vajalikke meetmeid saab kirjeldada kui lihtsaid. Nagu VW seaduse muutmise seaduse vastuvõtmine näitab, ei oleks 2007. aasta kohtuotsuse täielikul täitmisel tohtinud tekkida mingeid suuremaid raskusi.

99. Nendel asjaoludel näib rikkumise kestuse arvessevõtmisel olevat sobiv koefitsient 3.

100. Asjaomase liikmesriigi maksevõime kohta on Euroopa Kohus märkinud, et alussumma korrutamine sellele liikmesriigile kohaldatava konkreetse koefitsiendiga on sobiv vahend selle riigi maksevõime peegeldamiseks ja hoiab ühtlasi eri liikmesriikide vahelised erinevused mõistlikes piirides.⁶⁹ Sellest tulenevalt on käesolevas asjas sobilik rakendada Saksamaa Liitvabariigi suhtes tegurit n suuruses $21,12$.⁷⁰

101. Lõpuks ei nõustu ma Saksamaa Liitvabariigi väitega, et talle tuleks anda tema kohustuste täitmiseks ajapikendust. Ta põhjendab seda väidet sellega, et puudub selge ja üheti mõistetav õiguslik alus, millest tema kohustused tulenevad.⁷¹

102. Nagu olen püüdnud eespool selgitada, ei tohiks kohtuotsuse väidetavat ebamäärasust pidada asjakohaseks teguriks rikkumise raskuse hindamisel. Kuna 2007. aasta kohtuotsus ei ole kuidagi muutnud EÜ artiklist 56 tulenevate liikmesriikide kohustuste sisu, ei ole vaja Saksamaa Liitvabariigile ajapikendust anda.

103. Eespool näidatud põhjustel arvan, et Saksamaa Liitvabariigile tuleb määrata karistusmaks 81 100,8 (= $640 \times 2 \times 3 \times 21,12$) eurot päevas alates käesolevas asjas kohtuotsuse tegemise kuupäevast kuni 2007. aasta kohtuotsuse täieliku täitmiseni.

4. Põhisumma

104. Selleks et avaldada kohustust rikkunud liikmesriigile piisavat rahalist survet, et ajendada teda algses kohtuotsuses ELTL artikli 258 alusel tuvastatud rikkumist heastama, võib Euroopa Kohus otsustada määrata lisaks karistusmaksle ka põhisumma.⁷²

105. Karistusmaks toimib kohustust rikkunud liikmesriigi jaoks ajendina, et ta heastaks rikkumine võimalikult kiiresti pärast seda, kui ELTL artikli 260 alusel algatatud menetluses on tehtud kohtuotsus. Seevastu põhisumma määramine kujutab endast hoiatusvahendit, mille eesmärk on tagada, et liikmesriik ei pea eelistatavaks sellise menetluse äraootamist, enne kui ta võtab sobivad meetmed ELTL artikli 258 alusel algatatud rikkumismenetluses Euroopa Kohtu poolt tuvastatud rikkumise heastamiseks.⁷³

69 — 17. novembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-496/09: komisjon vs. Itaalia (EKL 2011 p. I-11483, punkt 65 ja seal viidatud kohtupraktika).

70 — Komisjoni teatis K(2012) 6106 (lõplik), lk 5.

71 — Vt *mutatis mutandis* 2. juuli 1996. aasta otsus kohtuasjas C-473/93: komisjon vs. Luksemburg (EKL 1996, lk I-3207, punktid 51 ja 52).

72 — Kohtujurist Poiars Maduro 26. jaanuari 2006. aasta ettepanek kohtuasjas C-119/04: komisjon vs. Itaalia, milles otsus tehti 18. juulil 2006 (EKL 2006, lk I-6885, ettepaneku punkt 46). Põhisumma funktsiooni kohta vt samuti 7. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-369/07: komisjon vs. Kreeka (EKL 2009, lk I-5703, punkt 140 ja seal viidatud kohtupraktika).

73 — 9. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-121/07: komisjon vs. Prantsusmaa (EKL 2008, lk I-9159, punkt 58) ja kohtujurist Poiars Maduro ettepanek kohtuasjas C-119/04: komisjon vs. Itaalia, punkt 46. Vt samuti kohtujurist Jääskineni ettepanek kohtuasjas C-241/11: komisjon vs. Tšehhi Vabariik, punktid 34 ja 35, mis käsitlevad põhisumma karistavat laadi.

106. Õiguses on välja kujunenud, et ELTL artikliga 260 on antud Euroopa Kohtule lai kaalutlusõigus otsustamisel, kas määrata põhisumma või mitte, arvestades kõiki asjakohaseid tegureid, mis puudutavad nii tuvastatud rikkumise tunnuseid kui ka asjaomase liikmesriigi käitumist.⁷⁴ Täpsemalt hõlmavad need kaalutlused seda, kui kaua on kohustuste rikkumine pärast selle tuvastanud kohtuotsuse tegemist väldanud, ja rikkumise raskust.⁷⁵

107. Olen seisukohal, et käesolevas menetluses räägib põhisumma määramise kasuks rikkumise kestus. Nimelt on 2007. aasta kohtuotsuse tegemisest möödunud märkimisväärne aeg: rohkem kui viis aastat. Kõnealune rikkumine jätkub hoolimata sellest, et VW seaduse muutmise seaduse vastuvõtmisega 2007. aasta kohtuotsus osaliselt täideti.

108. Mis puudutab konkreetset põhisummat, siis selgitab Euroopa Kohus harva kriteeriume, mida rakendades on arvatud summa, mida ta peab käsilolevas menetluses sobivaks. Suurema läbipaistvuse saavutamise ja seega selles suhtes põhisumma hoiatava mõju laiendamise eesmärgil pean iseäranis oluliseks kohaldatavaid kriteeriume selgitada.⁷⁶

109. Käesolevas asjas ei näe ma põhjust, miks komisjoni suuniseid ei tuleks kasutada mõõdupuuna.⁷⁷ Arvestades eespool esitatud analüüsi raskuse ja liikmesriigi maksevõime kohta, näib olevat sobilik kohaldada põhisummat 8 870,40 eurot – mille moodustavad alussumma 210 eurot, raskuskoeffitsient 2 ja spetsiaalne tegur n suuruses 21,12 – iga päeva eest, mil kohustused on täitmata.

110. Käesoleva ettepaneku esitamise päevaks on rikkumine väldanud 2045 päeva. Päevasumma 8 870,40 eurot korrutamine 2045 päevaga annab tulemuseks 18 139 968 eurot. Kuivõrd see summa ületab komisjoni poolt Saksamaa Liitvabariigi suhtes määratud miinimumi (11 192 000 eurot),⁷⁸ kajastub väljapakutud põhisummas minu arvates korrektselt ka selle rahalise karistuse hoiatav ja karistav laad.

111. Sellest lähtudes olen seisukohal, et Saksamaa Liitvabariigile tuleb määrata päevane põhisumma 8 870,40 eurot, mis korrutatakse 2007. aasta kohtuotsuse tegemise ja käesolevas asjas kohtuotsuse tegemise vahele jäänud päevade arvuga.

IV. Ettepanek

112. Neid kaalutlusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

- jätta komisjoni hagi rahuldamata;
- mõista kohtukulud välja komisjonilt.

Teise võimalusena, kui Euroopa Kohus asub seisukohale, et Saksamaa Liitvabariik on jätnud täitmata oma kohustused, mis tulenevad ELTL artikli 260 lõikest 1, teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

- määrata Saksamaa Liitvabariigile karistusmaks 81 100,80 eurot päevas alates käesolevas asjas kohtuotsuse tegemise kuupäevast kuni 2007. aasta kohtuotsuse täitmiseni ning päevane põhisumma 8 870,40 eurot, mis korrutatakse 2007. aasta kohtuotsuse tegemise ja käesolevas asjas kohtuotsuse tegemise vahele jäänud päevade arvuga;

74 — Vt muu hulgas otsus kohtuasjas C-279/11: komisjon vs. Iirimaa, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika.

75 — Otsus kohtuasjas 610/10: komisjon vs. Hispaania, punkt 144 ja seal viidatud kohtupraktika.

76 — Tegelikult võib läbipaistvuse puudumine minu arvates laiendada hoiatavat mõju üksnes siis, kui trahvisumma on asjaomaste isikute seas ülehinnatud. ELTL artikli 260 puhul ei ole see nii, sest ei ole haruldased juhud, mil Euroopa Kohus omal äranägemisel vähendab komisjoni poolt välja pakutud summat, ilma et ta tingimata avaldaks selgeid kriteeriume, millest lähtudes ta seda teeb.

77 — Komisjoni teatis K(2012) 6106.

78 — Komisjoni teatis K(2012) 6106 (lõplik), lk 5.

— mõista kohtukulud välja Saksamaa Liitvabariigilt.